

мотивації персоналу; система добору і руху кадрів) та вторинних (організаційна структура делегування повноважень; система комунікацій і управлінські дії; дизайн приміщень; міфи і історії про важливі події; формалізовані положення про філософію і цілі підприємства) [4, 174]. Систематичність і повнота використання зазначених чинників визначає якість та темпи розвитку культури і персоналу.

Отже, на нашу думку, корпоративна культура не завершується створенням у працівників почуття причетності до справ підприємства, появою бажання брати участь і мати вагу в ухваленні важливих для підприємства рішень. Після створення атмосфери єдності і досягнення колективізму, корпоративна культура починає розвивати в собі інноваційну складову. Тобто інноваційна культура є вищим (наступним) щаблем розвитку корпоративної культури, яка забезпечує активізацію інноваційної діяльності, творчу і креативну активність працівників, підвищення змістовності і задоволення працею, створює комфортні і затишні умови на підприємстві. Тому щоб повніше розкривати потенціал працівників і ефективніше використовувати їх здібності необхідно враховувати значну групу чинників при плануванні розвитку корпоративної культури, формуванні її інноваційного рівня.

Література

1. Кам'янська О. В. Корпоративна культура в системі управління інноваційним підприємством / О. В. Кам'янська // Економіка та держава. – 2010. – № 8. – С. 23-24. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2010_8_7
2. Кицак Т. Г. Інноваційні напрями розвитку корпоративної культури на вітчизняних підприємствах / Т. Г. Кицак, І. Ф. Коваленко // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. – 2014. – № 1. – С. 171-177.
3. Беляк Т. О. Корпоративна культура: доцільність якісних змін з урахуванням пріоритетів інноваційного розвитку / Т. О. Беляк // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2014. – Вип. 4. – С. 129-136.
4. Смирнова Т. А. Використання принципів інноваційного менеджменту у процесі формування корпоративної культури / Т. А. Смирнова, Ю. М. Голей // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Менеджмент інновацій. – 2014. – Т. 22, вип. 3. – С. 100-106.
5. Торопигіна М. В. Корпоративна культура та її взаємозв'язок з інноваціями / М. В. Торопигіна // Управління розвитком. – 2014. – № 8. – С. 41-43.

Клименко Я. В., аспірант
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький

МЕТОДИКА ВИЯВЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙ ІЗ АФІЛІЙОВАНИМИ ОСОБАМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ

Відносини залежності в сучасному глобалізованому суспільстві опосередковують різні аспекти організації і здійснення діяльності суб'єктів господарювання. З організаційного боку, залежність характеризує, наприклад, відносини холдинг-дочірня компанія. З точки зору ведення господарської діяльності залежність проявляється, зокрема, у відносинах усередині

акціонерного товариства. Наслідки залежності проявляються як при прийнятті управлінських рішень в економіці, так і в процесі вирішення власне господарських питань.

В українській економіко-правовій дійсності відносини залежності набули значного поширення [4]. Так, багаторівневі структури сучасних економічних груп підприємств, між якими встановлюються відносини контролю-підпорядкування, призводять до збільшення обсягів операцій між афілійованими особами у вітчизняній економіці. Зростання кількості таких структурних об'єднань та типів зв'язків між пов'язаними особами випереджає стандартизацію обліку й аудиту у цій предметній сфері [5].

Афілійованими (пов'язаними) вважаються підприємства, серед яких одне (або ж декілька) є контролюючим, має можливість впливати на рішення іншого (інших), що є залежним. Розкриття інформації щодо пов'язаних осіб має велике значення, оскільки завдяки цим операціям є можливість перекрутити дані фінансової звітності, сприяти незаконному привласненню активів та збільшити прибуток шляхом здійснення операцій, які не мають економічної сутності.

Значна ймовірність негативних правових та фінансово-економічних наслідків виникнення відносин афілійованості шляхом встановлення контролю, здійснення суттєвого впливу [2], набуття спільного економічного інтересу між суб'єктами господарювання вимагає від аудитора так спланувати та провести аудиторську перевірку, щоб отримати належні аудиторські докази, які дозволили б з упевненістю зробити висновки щодо відображення і розкриття у фінансовій звітності операцій підприємства з пов'язаними сторонами.

Зважаючи на це, важливо вміти чітко розрізняти пов'язані та незалежні сторони по відношенню до суб'єкта аудиторської перевірки. У таблиці 1 наведено приблизний перелік даних сторін.

Таблиця 1

Пов'язані та незалежні сторони по відношенню до суб'єкта аудиту

Пов'язані сторони	Незалежні сторони
Економічні суб'єкти, котрі є контролюючими та підконтрольними по відношенню до суб'єкта аудиторської перевірки	Два суб'єкта господарювання лише тому, що мають одного керівника.
Асоційовані компанії	Економічні суб'єкти, що надають фінансові ресурси
Приватні особи, котрі володіють акціями з правом голосу, які дозволяють впливати на фінансово-господарську діяльність суб'єкта перевірки	Комунальні служби
Вище керівництво економічного суб'єкта	Державні організації та контрагенти у процесі звичайної господарської діяльності
Економічні суб'єкти, що володіють пакетом акцій із правом голосу	Окремі покупці, постачальники та інші суб'єкти лише зважаючи на їх економічну залежність від суб'єкта аудиторської перевірки

Джерело: Узагальнено автором на основі опрацювання [3, 5]

Аудиторська перевірка операцій із пов'язаними особами регламентується Міжнародним стандартом аудиту (МСА) 550 «Пов'язані сторони», прийнятим в Україні в якості національного. МСА 550 вимагає від аудитора «здійснювати аудиторські процедури, спрямовані на отримання достатніх і доречних аудиторських доказів, з метою виявлення пов'язаних сторін і розкриття інформації про них, а також істотних операцій між ними, котрі чинять вплив на фінансову звітність» [3] суб'єкта аудиторської перевірки.

Однак, варто зазначити, що даним стандартом передбачено: «...не слід очікувати, що в процесі здійснення аудиту будуть виявлені всі операції з пов'язаними сторонами» [3]. Зважаючи на це, від аудитора очікується виконання достатньої кількості аудиторських процедур, для зниження ризику невиявлення афілійованих (по відношенню до суб'єкта перевірки) осіб та операцій із ними.

Так, аудитор повинен виконати аудиторські процедури, призначені для отримання відповідних та достатніх аудиторських доказів наявності пов'язаних сторін, повноти та достовірності розкриття інформації про них та впливу внутрішніх розрахункових взаємовідносин між ними на формування показників фінансової звітності. Перелік процедур аудиту, які слід застосовувати на початковій стадії його проведення, оскільки це необхідно для ідентифікації пов'язаних сторін і розкриття інформації про них у фінансовій звітності, узагальнено у таблиці 2.

Таблиця 2

Перелік процедур аудиту щодо ідентифікації пов'язаних сторін

Аудиторські процедури	Мета здійснення аудиторських процедур
Подання запиту попередньому аудитору щодо наявності у нього переліку афілійованих (по відношенню до суб'єкта перевірки) осіб	Отримання наявних протягом періоду, охопленого попередньою аудиторською перевіркою, відомостей щодо афілійованих (по відношенню до суб'єкта перевірки) осіб та операцій із ними
Перегляд робочих документів, аудиторської документації за попередній звітний період	Виявлення та ідентифікація пов'язаних сторін
Подання письмового запиту до керівництва економічного суб'єкта щодо його афілійованості з іншими суб'єктами господарювання та сум операцій із ними протягом періоду, та наявності розробленої політики, котра регламентує порядок визначення та здійснення операцій із афілійованими особами	Забезпечення аудиторів, залучених до перевірки внутрішніх розрахунків, переліком афілійованих осіб для виявлення взаємовідносин та взаєморозрахунків із ними.
Подання запиту незалежному реєстратору щодо наявності реєстру пов'язаних з суб'єктом перевірки сторін	Виявлення основних пов'язаних сторін, порівняння отриманого реєстру з переліком пов'язаних сторін, наданого суб'єктом аудиторської перевірки
Вивчення протоколів зборів акціонерів і ради директорів, перегляд реєстру аукціонерів пов'язаних підприємств	Забезпечення аудиторів переліком афілійованих осіб із метою виявлення взаємовідносин та взаєморозрахункових операцій із ними.
Вивчення облікової політики суб'єкта перевірки в частині здійснення операцій із афілійованими особами	Забезпечення аудиторів, залучених до перевірки, інформацією щодо наявності та взаєморозрахунків із пов'язаними особами

Джерело: Узагальнено автором на основі опрацювання [3, 5]

Так, для перевірки повноти інформації щодо афілійованих осіб, наданої керівництвом суб'єкта господарювання, аудитор необхідно вивчити робочі документи за попередній звітний період з метою виявлення переліку всіх пов'язаних сторін, вивчити порядок їх виявлення та визначення суб'єктом господарювання; виявити основних акціонерів, вивчити протоколи їх зборів, а також інші, передбачені законодавством, записи (наприклад, реєстр обліку долей членів ради директорів у капіталі) [1].

Отже, аудит операцій із пов'язаними сторонами здійснюється з метою висловлення незалежної професійної думки аудитора щодо належного відображення у звітності інформації щодо наявних афілійованих осіб та відображення взаєморозрахунків із ними [5]. На початковій стадії аудиту необхідно ознайомитися зі специфікою галузі функціонування суб'єкта, дослідити систему внутрішнього контролю та мету фінансово-господарської діяльності суб'єкта перевірки. Аудитор повинен ставитися до перевірки з достатнім рівнем професійного скептицизму та усвідомлювати, що не вся інформація щодо операцій із афілійованими особами адекватно розкрита у звітності господарюючого суб'єкта.

Література

1. Галумян А.М. Аудит операций с аффилированными лицами / Галумян А.М., Миргородская М.Г. // Экономические науки. – 2015. – Выпуск №1, Часть 2. – С. 23-26.
2. Дядюк Є.М. До питання розкриття інформації про афілійованих (пов'язаних) осіб суб'єкта господарювання / Є.М. Дядюк // Університетські наукові записки. – 2011. – № 3. – С. 130-141.
3. Міжнародний стандарт аудиту 550 «Пов'язані сторони». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua/msa>
4. Хахулина К.С., Хахулина Ю.В. Аффилированные лица и механизм «тонкой» капитализации. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Pchdu/2012_1/02.pdf
5. Яремко І.Й., Литвиненко Н.О. Методика аудиту внутрішніх розрахунків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vlca_ekon/2011_35/97.pdf

Кравець І. М., канд.екон.наук, доцент
Гарват О. А., канд.екон.наук, доцент
Хмельницький національний університет
м. Хмельницький

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Соціальна стабільність у суспільстві, усталеність соціального стану громадян, їх родин, соціальних груп, проведення політики прогресивного розвитку суспільства визначається реалізацією соціальної політики держави, що володіє всім спектром владних повноважень.

Головним у соціальній політиці є обов'язок держави гарантувати законодавчо, соціально й економічно нормальні для даного історичного періоду умови, які забезпечують самостійне життя, свободу вибору життєвого шляху, сфери діяльності, відповідальність за свої дії, рівень особистого добробуту і